

## מראי מקומות- קידושין נ"ג

אכילת כולם נתקיים מצות עשה ד"ואכלו אותם אשר כופר בהם". והוסיף דזהו רק היכא דאוכל כפול ושובע, או אפי' אם אינו שובע ואוכל כזית, אבל כשמגיעו כפול ולא הי' שבע, ואינו אלא סניף למצות עשה ע"י צירוף כולם, והמצוה הי' יכול להעשות ע"י

אחרים, הצנועים מושכים ידיהם [וצ"ע בדיוק כוונתו, הרי לכאור' השביעה אין שייך כלל לקיום המצוה, ואם המצוה הוא לשמור שהקרבן יהי' נאכל, א"כ מאי נפק"מ אם שבע או לא].

**וע"ע בשו"ת בית הלוי (ח"א, סי' ב') שג"כ כ' כע"ז, דמוכח מדברי התו"י כאן דאי"צ לאכול כזית כדי לקיים מצות אכילת קדשים, וא"כ יצא באכילתו כפול (אבל לא כ' לבאר מש"כ התו"י בתחלה דדוקא בהגיע להם כפול משכו ידיהם, אבל בכזית לא, דמשמע דיש ענין של כזית גם באכילת קדשים, וצ"ע [ואין לומר דב' דינים הם לפי הבית הלוי, שהרי מבואר שם בדבריו דרק דין זה הוא מצות אכילת קדשים, וכ' דלכן לא מנה הרמב"ם לאכילת קדשים למצוה בפנ"ע, כמו שמנה מצות אכילת פסח, דבחטאת הוי דין בהקרבן שצריך להיות נאכל, ולא מצוה על קרקפתא דגברא לאוכלה כמו דא"י בקרבן פסח].** **אבל ע'**

**במנחת חנוך (קל"ד) שכ' דמתחלת דברי התוס' ישנים מבואר דאין מצוה באכילת קדשים פחות מכזית, אבל מסוף דבריהם משמע דגם יש מצוה באכילת פחות מכזית. וכ' המנ"ח דתמוה לומר שיש מצוה בפחות מכזית, שהרי מצות אכילה הוא, וודאי צריך כזית, ועוד, שהרי גם סותר לדבריו הראשונים. אלא הוא ס"ל דודאי צריך כזית, ולכן משכו ידיהם היכא דלא היו יכולים לאכול כזית.**

**ד) הצנועים מושכין את ידיהם- כ' המג"א (נ"ג, כ"ו) דמהא דצנועים נראה דאין להתקוטט בעבור שום מצוה. ותמה עליו החתם סופר (בתשו' הנ"ל), דאדרבה, מדברי התו"י הנ"ל מבואר דאם היו מקיימים המצוה היו מתקוטטים, ורק משום שלא הי' אלא סניף למצוה לא היו מתקוטטים. ומדברי המנ"ח (שם) נראה אפי' טפי מהחת"ס, שהוא כ' דמהגמ' מבואר דליכא שום מצוה לאכול חצי שיעור באכילת מצוה, דאם הי' שום מצוה, אז ודאי לא היו מושכים את ידיהם. וא"כ, יצא דהמג"א ס"ל דאין להתקוטט על שום מצוה, ומהחת"ס יכול להתקוטט עכ"פ על**

**(א) יכול לא יחלקו מנחות כנגד זבחים... אבל יחלקו מנחות כנגד עופות- הק' האילת השחר, הא אם גילתה התורה דאין חולקין זבח נגד מנחה, ע"כ מבואר דאין למנחה דין ממון ממש, וא"כ למה צריך עוד פסוקים שגם אינו יכול לחלוק נגד דבר הדומה לזה. ותי' דצ"ל כמש"כ החזו"א, דכל הנדון הוא איך נקבעה לכתחלה החלוקה, דס"ד כשמסכימים נקבע הדין חלוקה דכהן זה יקבל מנחה והשני עוף, לכן ס"ד שלא יהי' נקבע דין חלוקה על דבר שרחוק א' מהשני, אבל מה שהם דומים, אפשר להקבע חלוקה כרצונם, אע"פ שאין בהם דין ממון, לעשות בזה כל מה שירצו.**

**(ב) יכול לא יחלקו בקדשי הקדשים אבל יחלקו בקדשים קלים- פרש"י, דה"א דיחלקו בקרבן כנגד קרבן חבירו בקדשים קלים, דאית להו זכיי' בגוייהו, ויכול למכור חלקו בקרבן זה בשביל זה. והק' הפני יהושע, מנ"ל לרש"י דבקדשים קלים יכול למכור חלקו. וע"ש מש"כ בזה, ולבסוף כ' דכוונת רש"י הוא דלפי ס"ד זו דחולקין זה כנגד זה, גם יכול למכור חלקו, אבל אין הביאור דפשוט על כל הצדדים דיכול למכור חלקו, וסיים דעדיין צ"ע.**

**(ג) הצנועים וכו'- רש"י הביא דא"י בברייתא ביומא (לט.) דכשנשתלחה מארה בלחם הפנים, ולא הי' מגיע לכל כהן אלא כפול, משכו הצנועין ידיהן מן הלחם, "דלא מהני להו ולא מידי". וכ' התוס' ישנים (יומא שם), דדוקא מגיעו כפול, אבל בכזית לא היו מושכין ידיהם כי דימו לקיים מצות אכילה, אבל כאן לא הי' מצות אכילה כלל, כיון שאין שם אלא כפול, וגם לא היו שביעין. והק', דאף באכלו כפול ושביעין, איך קיימו המצוה, ותי' דלא בעי כזית לגמרי, אלא כזית עדיף וחשיבא אכילה וכו'. ונתקשו האחרונים בביאור דבריו, וע' שו"ת חת"ס (או"ח ק"מ) שכ' להוכיח ממש"כ התו"י דכשהיו אוכלין ושביעין דקיימו מצות אכילה, דבאכילת קדשים אי"צ שכל אחד יאכל כזית, אלא דע"י**

ניחא לה, אלא האומדנא מתלא תלי במה שהיא אומרת כשיודע לה, ואם אומרת שהיא רוצה, אז בטלה האומדנא דמעיקרא [אבל לכאור עכ"פ כל זמן שאין היא אומרת כלום אמרי' דאינה מקודשת, ואם מתה ולא היינו יכולין לשאול לה, אמרי' דודאי היתה מקודשת, ואם בעלה מקדש אמה לא יתפוס הקידושין, וצ"ע בזה]. אולם ע' בהמקנה דהק' דאיך נאמנים בכלל לומר דהיו רוצים שיתחלל ההקדש כדי שתהי' מקודשת, הרי אין אדם משים עצמו רשע, ואיך יאמר שיהי' עובר על איסור מעילה, ואף אם היא אינה עוברת על איסור מעילה, עכ"פ עוברת על איסור לפני עור, וצ"ע בזה.

(ח) **משום אונסא דאורחא- פרש"י**, דע"כ אונסא דאורחא עלי' רמיא, לפי שכאן אינו שוה פרוטה. ותמה הרמב"ן, אם המעשר שוה פרוטה בצמצום, א"כ נמצא דכאן חוץ לירושלים אינו שוה פרוטה, וא"כ אפי' אם קידש במזיד למה מקודשת. ואם קידשה בהרבה יותר מפרוטה כאן (דהא המשנה אינו מחלק, וא"כ לכאור' גם בכה"ג איירי), דודאי עכ"פ שוה פרוטה למי שיקנה ממנה כאן שיוליכה לירושלים, א"כ למה אינה מקודשת אף בשוגג. ולכן נקט כפי' אחר של רש"י, שלא ניח"ל באונסא, שלא תיעצב ותתרעם עליו דקדשתני בדבר שלא נהנית בו. וע' בפני יהושע דכ' דלפי מש"כ תוס' בפרש"י, דהקידושין לא חלו עד שהגיעו לירושלים, מיושב קנ' הרמב"ן (שהפני"ע הביא מהריטב"א), דא"כ שפיר חלו הקידושין במזיד, שהרי אין חלין עד שהגיע לירושלים, ושם שפיר שוה פרוטה.

(ט) **אלא איהו, מי לא ניחא לי' דניקני איתתא ממילא-** והיינו משום דע"י הקידושין יוצאין המעות לחולין, כמבואר בהמשך הגמ', ובזה תהי' מקודשת. וכ"כ תוס' (ד"ה אף) לענין קידש במזיד לפי ר"מ, דר"מ לשיטתו אזיל, דס"ל דמוציא מעות הקדש במזיד מתחלל, ולכן שפיר מקודשת. והק' האור שמח (אישות ה', ז') מכאן על שי' הרא"ש (ב"ק ז', ב', לפי ביאר הפלפולא חריפתא שם), דס"ל דקידושין אינן חלין אא"כ המעות הם מעות של המקדש, ולא סגי בהא דע"י שנותן לה המעות נעשה המעות שלה. ומכאן לכאור' מבואר להיפוך, דאף דלא היו המעות שלו, מ"מ מהני הקידושין, כיון דנעשה שלה ע"י

עיקר המצוה, אבל על סניף מצוה אין להתקוטט, מהא דמשכו ידיהם מכפול, דכ' עליו התו"י שהוא רק סניף למצוה, ומהמנ"ח מבואר דאף ע"ז יכול להתקוטט, דאם הי' ענין של חצי שיעור במצוות ס"ל להמנ"ח דלא היו מושכין ידיהם.

(ה) **והיו קורין אותו בן חמצן עד יום מותו- כ' המקנה** (נב: ברש"י ד"ה בד' לרבנות) דמכאן מבואר דאפי' לרבנן דס"ל דקק"ל ממון גבוה הוא, מ"מ אסור לגזול קק"ל של חבירו, ועובר בלא תגזול אם גזלו, דלאחר שזכו משלחן גבוה זכו בה.

(ו) **שגגת מעשר דר"י, וכו'-** ומבואר דהא דלא מהני קידושין בשגגת מעשר לר"י הוא משום דהוי קידושי טעות. אבל לא ביאר הגמ' לדעתו למה שגגת מעשר גרע משגגת הקדש, דר' יהודה ס"ל דשגגת מעשר שני אינה מקודשת, אבל שגגת הקדש מקודשת, ומ"ש. וכ' התוס' רי"ד דשאני הקדש, דכיון דיכולה ליהנות בה במקום שהיא, אע"פ שנתחלל על ידה, אי"ז נחשב טעות, משא"כ במ"ש בטעות, דאינה יכולה ליהנות ממנה אלא בירושלים, בכה"ג ודאי הוי טעות ולא מהני. וע"ע בפני יהושע דכ' דס"ל לר"י דגזוה"כ הוא דמעות הקדש יוצאין לחולין ע"י שינוי רשות, א"כ נמצא דהתורה אוקמי' ברשותיה של הזוכה אע"פ שהי' בטעות, וא"כ י"ל דה"ה דמהני לענין קידושין.

(ז) **וחדא לפי שאין שניהם רוצים- פרש"י** דהנפק"מ בין אם רק היא אינה רוצה לבין אם שניהם אינם רוצים הוא היכא דבדקנוה ואמרה רוצה אני ואינה מקפדת, האם צריכים גם לבדוק אותו או לא [משמע דאם באמת בודקין אותו ואומר דלא הי' רוצה, מהני אמירתו, ולא אמרי' דאנן סהדי דהי' ניח"ל, אלא מסתמא ניח"ל, וכלשון רש"י]. וע' במשנה למלך (אישות ז', כ', ד"ה אך) דכ' דמבואר מדברי רש"י דכל היכא דאמרו חז"ל שיש אומדנא דאית לאדם קפידא, אם אומר דאינו מקפיד נאמן, דהא האשה כאן נאמנת, וכ' דהדבר צריך אצלו תלמוד. וביאר החזון איש (אה"ע ל"ח, ג'), דמה שהיא נאמנת בכה"ג, אף דבדוכתי אחריני אמרי' דנחשב דברים שבלב, היינו משום דכאן אי"ז אומדנא גמורה דלא

מה שהוא נותנם לה. ותי' הקהלות יעקב (סוס"י כ"א) דמה שכ' הרא"ש ודעימי' דצריך להיות ממון המקדש, היינו דצריך שיהי' הוא המקנה, אבל כל זמן שאין הוא המקנה לא מהני. וכאן, הרי אף דלא הי' הממון שלו, אלא של הקדש, מ"מ הרי הוא המקנה. והרא"י הוא, שהרי הוא המועל בהקדש, וא"כ ע"כ נחשב שהוא הוא המקנה את המעות לה, וא"כ שפיר יכולה היא להתקדש עי"ז.

(י) מעות מהו שיצאו לחולין- ק', מהו הה"א דיצאו לחולין אם לא חלו הקידושין. וכ' התוס' הרא"ש דס"ד משום דמעות אינם חוזרים, לכן יצאו לחולין אם אין הקידושין חלים. והשלנל"מ פי' דבשגגת ר"מ שאל, דמה דלא מהני הקידושין הוא רק משום מקח טעות, הואיל מן הדין מתחלל, מהו אם משום טעות לא מהני הקידושין, האם בכה"ג מתחללין המעות או לא. עוד כ' דעל הצד דאיהו ניח"ל מיבעיא, דכיון דאינה מקודשת רק משום דאיהי לא ניחא לה, אולי בכה"ג יצא המעות לחולין, וזהו ספק הגמ'.

(יא) במכר מאי- הק' הפני יהושע, מהו הסברא לחלק בין קידושין למכר, ואם בקידושין לא מהני, למה יועיל במכר. ותי' (ע"פ התוס' רי"ד) דבאמת שאלת הגמ' הוא גופא במהו סברת ר"מ, האם קידושין לא מהני משום קידושי טעות, דזה אין שייך במכר, שהרי אין הטעות בגוף המכר ויכול לתקנו נולכאור' כוונתו לומר דיכול ליתנו לו מעות טובים, וא"כ אין סברא שיבטל במקח משום זה, וצ"ע למה אין שייך לומר כן בקידושין ג"כ, או דלמא טעמא דר"מ הוא משום דאין הקדש מתחלל כלל בשוגג, וא"כ גם במכר לא מהני. וע"ש עוד מש"כ בזה, ואכמ"ל.